

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Lęk przed pisaniem a kształcenie sprawności pisania na lekcjach języka francuskiego jako drugiego języka obcego

Author: Ewa Półtorak

Citation style: Półtorak Ewa. (2019). Lęk przed pisaniem a kształcenie sprawności pisania na lekcjach języka francuskiego jako drugiego języka obcego. "Rozprawy Społeczne" T. 13, nr 3 (2019), s. 112-126, doi 10.29316/rs/114825

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz tak długo jak utwory zależne będą również obejmowane tą samą licencją.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

LĘK PRZED PISANIEM A KSZTAŁCENIE SPRAWNOŚCI PISANIA NA LEKCJACH JĘZYKA FRANCUSKIEGO JAKO DRUGIEGO JĘZYKA OBCEGO

ANXIETY OF WRITING AND DEVELOPING WRITING SKILLS ON FRENCH LESSONS AS THE SECOND FOREIGN LANGUAGE

Ewa Półtorak^{1(A,B,C,D,E,F)}

¹Uniwersytet Śląski
University of Silesia in Katowice

Półtorak, E. (2019). Lęk przed pisaniem a kształcenie sprawności pisania na lekcjach języka francuskiego jako drugiego języka obcego/ Anxiety of writing and developing writing skills on French lessons as the second foreign language, *Rozprawy Społeczne/ Social Dissertations*, 13(3), 112-126. <https://doi.org/10.29316/rs/114825>

Wkład autorów/
Authors' contribution:
A. Zaplanowanie badań/
Study design
B. Zebranie danych/
Data collection
C. Dane – analiza i statystyki/
Data analysis
D. Interpretacja danych/
Data interpretation
E. Przygotowanie artykułu/
Preparation of manuscript
F. Wyszukiwanie i analiza
literatury/
Literature analysis
G. Zebranie funduszy/
Funds collection

Tabele/Tables: 3

Ryciny/Figures: 3

Literatura/References: 15

Otrzymano/Submitted:
marzec/March 2019

Zaakceptowano/Accepted:
marzec/March 2019

Streszczenie

W artykule zostanie zaproponowana refleksja nad jedną z często pojawiających się trudności w nauce języków obcych, jaką jest lęk przed pisaniem. Autorka przedstawi wybrany problem badawczy w kontekście procesu nauczania-uczenia się języka francuskiego, jako drugiego języka obcego przez osoby dorosłe. Do zebrania korpusu badawczego posłuży polskojęzyczna wersja kwestionariusza na temat lęku przed pisaniem autorstwa Cheng'a (2004) – Second Language Writing Anxiety Inventory (SLWAI) oraz analiza osobistych opinii uczestników badania na temat podjętej problematyki.

Słowa kluczowe: trudności w nauce języków obcych, lęk językowy, lęk przed pisaniem, nauka języków obcych, proces nauczania-uczenia się drugiego języka obcego

Summary

In this article, a reflection on one of the often occurring difficulties in learning foreign languages, which is the fear of writing, will be proposed. The author presents a given research problem in the context of the process of teaching-learning French as the second foreign language by adults. In order to collect the research corps, a Polish-language version of the questionnaire regarding anxiety of writing by Cheng (2004) - Second Language Writing Anxiety Inventory (SLWAI) will be applied further to the analysis of personal opinions of research participants of the issues taken up.

Key words: difficulties in learning foreign languages, language fear, fear of writing, learning foreign languages, process of teaching-learning second foreign language

Adres korespondencyjny: dr Ewa Półtorak, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Śląskiego, ul. Grota Roweckiego 5, 41-208 Sosnowiec, tel. +48 32 364 08 99, e-mail: ewa.poltorak@us.edu.pl, ORCID.org/0000-0002-3179-568

Copyright by: Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Ewa Półtorak

Czasopismo Open Access, wszystkie artykuły udostępniane są na mocy licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-użycie niekomercyjne-na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0, <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

Wstęp

Pisanie jest uważane przez wielu uczniów za najmniej atrakcyjny i jednocześnie najmniej lubiany rodzaj zadań, jakie towarzyszą nauce języka obcego. Wiąże się to częściowo z samym postrzeganiem procesu pisania, jako procesu złożonego, często czasochłonnego a jednocześnie trudnego i mało przydatnego dla przeciętnego użytkownika języka. Taką negatywną postawę wobec pisania potwierdziły liczne badania glottodydaktyczne prowadzone wśród uczniów praktycznie na każdym etapie kształcenia, nawet wśród studentów kierunków neofilologicznych. Ci ostatni, jak konstatuje w swoich badaniach między innymi Wysocka (1989), często traktują zajęcia poświęcone pisaniu, jako najmniej ważne i najmniej lubiane.

Na kształtowanie się negatywnego nastawienia wobec wypowiedzi pisemnych wpływa także pośrednio przekonanie o niskiej użyteczności sprawności pisania w sytuacjach pozaszkolnych: w dzisiejszych czasach dłuższe formy pisemne stanowią prawdziwą rzadkość w codziennej komunikacji. To sprawia, że uczniowie są coraz mniej zmotywowani do podejmowania tego rodzaju działań językowych i w rezultacie coraz rzadziej piszą, także w języku obcym. Systematyczne unikanie pisania w języku docelowym może z kolei przyczynić się do powstania reakcji lękowych, uaktywniających się w momencie konieczności przygotowania wypowiedzi pisemnych w tym języku. Mowa o tzw. lęku przed pisaniem, który jest uznawany za jedną z przeszkód w rozwoju językowych kompetencji komunikacyjnych (por. Cheng, 2004). Nie dziwi zatem rosnąca liczba publikacji poświęconych badaniu natury, jak i czynnikom leżącym u źródeł interesującego nas zjawiska. Warto jednak podkreślić, że rzadko zdarza się, aby prowadzone badania wychodziły poza kontekst procesu nauczania/uczenia się języka angielskiego jako języka obcego.

Celem naszego artykułu jest propozycja refleksji nad konstruktami lęku przed pisaniem z perspektywy nauki języka francuskiego. Najbardziej interesującą nas kwestią będzie rozeznanie obecności omawianego zjawiska oraz jego głównych źródeł w procesie nauczania/uczenia się języka francuskiego jako drugiego języka obcego na poziomie kształcenia uniwersyteckiego.

Zjawisko lęku przed pisaniem – zarys problematyki

Lęk przed pisaniem stanowi część szerszej rozumianego konstruktu, jakim jest lęk językowy. Ten ostatni uznawany jest za swoisty rodzaj lęku, który może towarzyszyć nauce języka obcego, szczególnie w jej zinstytucjonalizowanych formach (por. Horwitz, Horwitz i Cope 1986). Niektórzy badacze utrzymują, że mało który przedmiot szkolny, a być może żaden inny, nie jest tak podatny na oddziaływanie lęku jak właśnie uczenie się języka obcego

Introduction

Writing is claimed by many students to be the least attractive and the least favoured type of task, which accompany the process of learning a foreign language. It partly ties with perceiving the process of writing as a complex process, often time-consuming and, at the same time, difficult and not very useful for the average language user. Such a negative attitude towards writing was confirmed by numerous glotto-didactic researches conducted among students at almost every stage of education, even among students of neophilological faculties. The last ones, as Wysocka (1989) states in her research, often treat writing classes as the least important and least liked.

The negative attitude towards written statements is indirectly influenced by the conviction about low usage of writing skills in after-school situations: nowadays, longer written works are a rarity in everyday communication. It makes students less and less motivated to do such kind of language activities, and as a result, they also tend to less often write in a foreign language. Systematic avoidance of writing in a target language can contribute to anxiety reaction, which is triggered when it is necessary to prepare written statements in that language. Reference is made to the so-called anxiety of writing that is recognized as one of the obstacles in the development of language communication competences (see Cheng, 2004). An increasing amount of publications devoted to nature research, as well as factors that we can find at the roots of the phenomenon of interest to us is not surprising. It is worth to emphasize that happens rather seldom that a research goes beyond the context of the process of teaching/learning English language as a foreign language.

The goal of this article is to suggest a reflection over the structure of fear of writing from the perspective of learning French. The most interesting issue is the research related to the presence of this phenomenon and its main sources in the process of teaching/learning French as the second foreign language by adults at the university level.

The phenomenon of anxiety of writing – an outline of the issue

Anxiety of writing constitutes part of a more broadly understood construct, which is language fear. The last one is considered a kind of anxiety that can accompany learning a foreign language, especially in its institutionalized forms (compare Horwitz, Horwitz and Cope 1986). Some of the researchers claim, that hardly any school subject, and perhaps none at all, is as susceptible to anxiety as learning a foreign language (Arnold, 2006: 411).

(Arnold, 2006: 411). Zdaniem Horwitz i współpracowników (1986), podstawową właściwością lęku językowego jest poczucie dysonansu pomiędzy tym, co naprawdę uczący się czuje i myśli a tym, w jaki sposób jest w stanie przekazać swoje myśli i uczucia w nowo poznawanym języku docelowym.

W badaniach nad lękiem językowym, na wzór badań nad lękiem jako takim, zaleca się odróżnienie lęku jako cechy od lęku jako stanu jednostki (Spielberger, 1966, za Studenska, 2005). W pierwszym wypadku chodzi o względnie stałą predyspozycję do postrzegania różnego rodzaju „obiektywnie niegroźnych sytuacji jako zagrażających”, w drugim natomiast lęk utożsamiany jest z reakcją organizmu na określoną sytuację, której towarzyszy „aktywacja lub pobudzenie autonomicznego układu nerwowego” (2005: 95). W konsekwencji, przyjmuje się, że lęk językowy, jako zmienna niezależna, jest rezultatem regularnie doświadczanych sytuacji napięcia podczas nauki języki obcego i tym samym różni się od lęku odczuwanego w trakcie innych zajęć.

Badania pokazują, że sprawnością najbardziej narażoną na działanie lęku w języku obcym jest komunikacja ustna (por. Piechurska-Kuciel, 2011). To jednak nie wyklucza faktu, że zjawisko to może także towarzyszyć rozwojowi pozostałych umiejętności językowo-komunikacyjnych (por. Saito, Horwitz, Garza 1999; Vogely, 1998; Cheng, Horwitz, Schallert 1999; Leki 1999; Sellers, 2000), w tym szczególnie nas interesującej w kontekście niniejszego artykułu sprawności pisania w języku obcym.

Lęk przed pisaniem można określić jako rodzaj swoistej reakcji lękowej, towarzyszącej wypowiedziom pisemnym w języku obcym (por. Cheng, 2004). Jak zauważa Cheng (2002), na specyfikę tego konstruktu badawczego bezpośrednio wpływa specyfika samego procesu pisania i jego złożony charakter. Przywołany badacz podkreśla także niejednorodny charakter omawianego zjawiska i wyróżnia w jego obrębie trzy zasadnicze komponenty, które obejmują odpowiednio:

- a) zaburzenia somatyczne – łączące się z fizjologicznymi reakcjami organizmu na odczuwany lęk, np. kołatanie serca czy pocenie się dłoni;
- b) zaburzenia kognitywne – charakteryzujące się poczuciem niepokoju i troski, które wynikają z przeświadczenia o braku wystarczających kompetencji do realizacji danego zadania;
- c) zachowania unikowe – polegające między innymi na przekładaniu terminu realizacji danego zadania czy też jego całkowitym zaniechaniu (por. Cheng, 2004: 323-326).

Podobne stanowisko podzielają w swych badaniach Madigan i współpracownicy (1996), którzy wskazują na dwie zasadnicze składowe interesującego nas konstruktu: poczucie niepokoju związane z procesem pisania jako takim oraz towarzyszące mu poczucie głębokiej niechęci.

Leki (1999) natomiast w swoich badaniach zwraca uwagę na interesującą kwestię dotyczącą poczu-

In the opinion of Horwitz and co-workers (1986), a basic property of language fear is the feeling of dissonance between something the learner really feels and thinks and how he or she is able to convey their thoughts and feelings in the newly learned target language.

In the research devoted to language fear, following the pattern of research on anxiety itself, it is recommended to distinguish between anxiety as a feature and anxiety as a state of an individual (Spielberger, 1966, after Studenska, 2005). In the first case, it is a relatively constant predisposition to perceive various types of “objectively harmless situations as threatening,” whilst in the second case, anxiety is perceived as body’s response to a specific situation, which is accompanied by “activation or stimulation of the autonomic nervous system” (2005: 95). Consequently, it is assumed that language fear, as an independent variable, is the result of regularly experienced situations of tension during learning a foreign language and thus, it differs from anxiety experienced during other classes.

The studies show that oral communication is the most exposed to the action of anxiety in a foreign language (see Piechurska-Kuciel, 2011). However, this does not exclude the fact that this phenomenon may accompany the development of other language-communication skills (compare Saito, Horwitz, Garza 1999; Vogely, 1998; Cheng, Horwitz, Schallert 1999; Leki 1999; Sellers, 2000), in particular, in the context of this article’s key subject of interest – that is – writing skills in a foreign language.

The anxiety of writing can be defined as a kind of anxiety reaction that accompanies written statements in a foreign language (see Cheng, 2004). As Cheng (2002) notes, the specificity of this research construct is directly influenced by the specificity of the writing process itself and its complex character. This researcher also emphasizes the heterogeneous character of the phenomenon and distinguishes three basic components within it, which include, respectively:

- a) somatic disorders – associated with the physiological responses of the body to experienced anxiety, e.g. palpitations or sweating hands;
- b) cognitive disorders – characterized by a feeling of anxiety and worry that comes from a belief of lack of sufficient competence to realize a given task;
- c) avoidance behaviours – including, among others, postponing the deadline for realization of a given task or its complete abandonment (compare Cheng, 2004: 323-326).

Madigan and associates (1996) share similar position in their studies, they point to two main components of the construct we are interested in: a sense of anxiety associated with the writing process and a feeling of deep disinclination that accompanies it.

cia kontroli. Choć, jak twierdzi wspomniany badacz, pisanie jest tą sprawnością językową, która podlega w kształceniu językowym największej autokontroli, to paradoksalnie może to wywoływać u ucznia poczucie swoistej „pustki” i w konsekwencji sprzyjać powstawaniu napięć i obaw związanych z formułowaniem komunikatów pisemnych.

Ponadto, wyniki wielu badań poświęconych omawianemu problemowi badawczemu pokazują, że jego główne przyczyny wcale nie muszą być związane z niedostatkami w rozwoju językowych kompetencji komunikacyjnych (por. Young, 1991). Niektórzy badacze wskazują między innymi na rolę motywacji oraz zaangażowania w realizację danego zadania, jako na czynniki odgrywające kluczową rolę w kształtowaniu się interesującego nas zjawiska. Ze swojej strony Cheng wraz ze współpracownikami (1999) wykazali, że czynnikami negatywnie wpływającymi na poczucie lęku przed pisaniem mogą być niska samoocena jednostki, negatywna postawa wobec procesu pisania czy też lęk przed ewaluacją ze strony innych uczestników procesu dydaktycznego. Aslim-Yetis (2017) z kolei podkreśla związek lęku przed pisaniem z zaangażowaniem w realizację poszczególnych etapów pisania (planowania, redagowania oraz sprawdzania przygotowanej wypowiedzi pisemnej). Prowadzone przez nią badania wykazały odwrotnie proporcjonalną zależność pomiędzy obydwoma zmiennymi: im mniejszy stopień samoświadomości jednostki i zaangażowania w organizację i kontrolę procesu pisania, tym większe poczucie lęku przed pisaniem, i odwrotnie.

Warto podkreślić, że większość dotychczasowych badań poświęconych zjawisku lęku przed pisaniem dotyczy w głównej mierze nauki języka angielskiego jako języka obcego. Odniesienia do innych kontekstów badawczych są stosunkowo nieliczne (por. Aslim-Yetis, 2017). Postanowiliśmy, zatem bliżej przyjrzeć się zjawisku lęku przed pisaniem z najbardziej interesującej nas perspektywy, jaką jest proces nauczania-uczenia się języka francuskiego jako (co najmniej) drugiego języka obcego na poziomie kształcenia uniwersyteckiego.

Lęk przed pisaniem na lekcji języka francuskiego jako drugiego języka obcego – wyniki badań własnych

Cele badań i procedura badawcza

W centrum naszego zainteresowania znalazła się analiza zjawiska lęku przed pisaniem wśród osób dorosłych rozpoczynających naukę języka francuskiego jako (co najmniej) drugiego języka obcego na poziomie kształcenia uniwersyteckiego. Główny cel zaplanowanych badań doprowadził do sformułowania następujących szczegółowych pytań badawczych:

On the other hand, Leki (1999) draws attention to an interesting issue concerning a sense of control in his research. As the above mentioned researcher claims, writing is the language skill that is subject to the greatest self-control in language education, paradoxically, it may trigger a feeling of “emptiness” in a student and, as a consequence, it may contribute to the formation of tensions and fears related to the creation of written messages.

In addition, the results of many researches devoted to the discussed research problem show that its main causes do not have to be related to deficiencies in the development of language communication competences (compare Young, 1991). Some researchers indicate, among others, the role of motivation and involvement in the realization of a given task as factors that play a key role in forming an interesting phenomenon. Cheng with associates (1999) have shown that factors that negatively influence the feeling of writing fear may be low self-assessment of the individual, a negative attitude towards the writing process or fear of evaluation by other participants of the didactic process. In turn, Aslim-Yetis (2017) emphasizes the connection between the anxiety of writing and the involvement in the realization of particular stages of writing (planning, editing and checking the prepared written statement). Her research has shown an inversely proportional dependence between the two variables: the lower the individual's self-awareness and involvement to organizing and controlling the writing process, the greater the sense of anxiety of writing, and vice versa.

It is worth emphasizing that most of the previous researches devoted to the phenomenon of writing fear concern mainly learning English as a foreign language. References to other research contexts are relatively few (compare Aslim-Yetis, 2017). Therefore, we decided to take a closer look at the phenomenon of anxiety of writing from the most interesting perspective for us, which is the process of teaching-learning French as (at least) the second foreign language by adults at the university level of education.

Anxiety of writing during French lessons as the second foreign language – the results of own research

Goals of the research and research procedure

We have focused our attention on the analysis of the phenomenon of anxiety of writing among adults starting to learn French as (at least) the second foreign language at the university level of education. The main goal of the planned research led to the formulation of the following specific research questions:

1. Jakie czynniki wpływają na lęk przed pisanem, w szczególności w nauce drugiego języka obcego?
2. Jakie są osobiste opinie studentów na źródła lęku przed pisanem, szczególnie w przypadku nauki drugiego języka obcego?
3. W jaki sposób studenci starają się poradzić sobie z poczuciem lęku przed pisanem, w szczególności w nauce drugiego języka obcego?

Badanie zostało przeprowadzone wśród studentów Wydziału Filologicznego UŚ w roku akademickim 2017/2018. Docelowa grupa badawcza liczyła 42 osoby (w tym 30 kobiet i 12 mężczyzn), które podjęły naukę języka francuskiego, jako co najmniej drugiego języka obcego od zera na studiach I stopnia na specjalności: język francuski i język angielski z programem tłumaczeniowym. Badanie zostało przeprowadzone pod koniec III semestru studiów, odpowiadającego kształtowaniu kompetencji językowych w zakresie języka francuskiego na poziomie B1 wg ESOKJ.

Narzędziem, które posłużyło do zebrania materiału badawczego była ankieta, stanowiąca adaptację kwestionariusza *SLWAI* (*Second Language Writing Apprehension Inventory*) autorstwa Cheng'a (2004). Kwestionariusz ten stanowi jedno ze standaryzowanych narzędzi, które są wykorzystywane do pomiaru poziomu lęku przed pisanem w języku obcym (por. Aslim-Yetis, 2017). Warto przypomnieć, że kwestionariusz *SLWAI* zawiera 22 twierdzenia, wobec których ankietowani wyrażają swoją opinię poprzez ustosunkowanie się do ich na 5-stopniowej skali Likerta, gdzie 1 oznacza odpowiedź „zdecydowanie się nie zgadzam” natomiast 5 pozwala na wybór opcji „zdecydowanie się zgadzam”. Zaproponowane w kwestionariuszu twierdzenia obejmują trzy wcześniej wyróżnione komponenty omawianego zjawiska: 7 z nich dotyczy lęku somatycznego, 8 lęku kognitywnego a 7 zachowań unikowych. Suma punktów uzyskanych w każdym stwierdzeniu pozwala na oszacowanie ogólnego poziomu lęku danego uczestnika badania. Łącznie minimalna suma punktów wynosi 22, natomiast maksymalna – 110. Warto również dodać, że relacja między uzyskanym wynikiem końcowym a szacowanym poziomem lęku ma charakter wprost proporcjonalny: im wyższa liczba zdobytych punktów, tym bardziej rozwinięte poczucie lęku językowego. Współczynnik rzetelności dla skali ogólnej w języku angielskim, obliczony na podstawie czynnika Alpha Cronbacha wynosi 0,91 (Cheng, 2004). Aby dostosować zawartość kwestionariusza do zaplanowanych badań, został on przez nas przetłumaczony na język polski i dostosowany do kontekstu nauki języka francuskiego (załącznik nr 1). Współczynnik rzetelności wersji polskojęzycznej wyniósł 0,85.

Zawartość kwestionariusza została przez nas wzbogacona 6 pytaniami o zróżnicowanej strukturze: dwa pierwsze miały charakter półotwarte, dwa kolejne stanowiły pytania zamknięte z wykorzystaniem skali Likerta, a dwa ostatnie były na-

1. Which factors influence the anxiety of writing, especially in learning the second foreign language?
2. What are the personal opinions of students about the sources of anxiety of writing, especially in case of learning the second foreign language?
3. How do students try to deal with the feeling of anxiety of writing, especially when learning the second foreign language?

The research was conducted among students of the Faculty of Philology at the University of Silesia in the 2017/2018 academic year. The target research group consisted of 42 people (30 women and 12 men) who started studying French as, at least, the second foreign language as Beginners during their first degree studies with specialization: French language and English with a translation program. The study was conducted at the end of the third semester of studies, corresponding to the development of language competence in the field of French language at level B1 according to CEFR.

The tool that was used to collect the research material was a survey, which is an adaptation of the *SLWAI* (*Second Language Writing Apprehension Inventory*) by Cheng (2004). This questionnaire is one of the standardized tools that are used to measure the level of anxiety of writing in a foreign language (compare Aslim-Yetis, 2017). It is worth recalling that the *SLWAI* questionnaire contains 22 statements, with respect of which the respondents express their opinion by responding on the Linkert scale of 5, where 1 means the answer “definitely disagree” and 5 means “definitely agree”. These proposed statements in the questionnaire include three previously distinguished components of the discussed phenomenon: 7 of them concern somatic anxiety, 8 cognitive anxiety and 7 avoidance behaviours. The sum of points obtained in each statement allows to assess the general level of anxiety of a given participant of the research. The total minimum score is 22, when the maximum is 110. It is also worth to add that the relationship between the final result obtained and the assessed level of anxiety is directly proportional: the higher the number of obtained points, the more developed the sense of language fear. The reliability coefficient for the general scale in English language, calculated on the basis of Cronbach's Alpha factor, is 0.91 (Cheng, 2004). To adjust the content of the questionnaire to the planned research, it has been translated by us into Polish and adjusted to the context of learning French (Attachment 1). The reliability coefficient of the Polish version was 0.85.

The content of the questionnaire was enriched by us with 6 questions of varied structure: the first two were semi-open, the next two were closed with the usage of the Linkert scale, and the last two were open-ended questions (Attachment 2). The goal of the additional questions was primarily to enable students to deepen the reflection on the

tury otwartej (załącznik nr 2). Celem dodatkowo zadanych pytań było przede wszystkim umożliwienie ankietowanym studentom pogłębienia refleksji w zakresie interesującego nas zjawiska, a w szczególności poznania ich opinii na temat źródeł lęku przed pisaniem oraz ewentualnych sposobów radzenia sobie z jego skutkami.

Prezentacja wyników i dyskusja

Zebrany korpus badawczy został poddany szczegółowej analizie ilościowej i jakościowej.

W pierwszej kolejności skupiono się na danych pozyskanych za pomocą kwestionariusza SLWAI, które wstępnie podzielono na trzy kategorie według poziomu lęku przed pisaniem.

phenomenon of interest to us, and in particular to learn their opinions about the sources of anxiety of writing and possible ways of dealing with its effects.

Presentation of results and discussion

The collected research material was subjected to a detailed quantitative and qualitative analysis.

Initially, they focused on data obtained by the SLWAI questionnaire, which was first divided into three categories according to the level of anxiety of writing.

Tabela 1. Zbiorcze zestawienie wyników otrzymanych na podstawie kwestionariusza SLWAI.

Table 1. Summary results obtained on the basis of the SLWAI questionnaire.

Wysoki poziom lęku/ High level of anxiety		Średni poziom lęku/ Medium level of anxiety		Niski poziom lęku/ Low level of anxiety	
S1	106	S21	79	S36	50
S2	103	S22	79	S37	49
S3	98	S23	77	S38	41
S4	98	S24	75	S39	39
S5	96	S25	68	S40	32
S6	95	S26	68	S41	31
S7	93	S27	65	S42	29
S8	91	S28	65		
S9	91	S29	64		
S10	89	S30	61		
S11	89	S31	60		
S12	88	S32	58		
S13	86	S33	58		
S14	86	S34	54		
S15	85	S35	53		
S16	83				
S17	83				
S18	82				
S19	82				
S20	81				

Na wstępie należy zaznaczyć, że w naszym odczuciu granice pomiędzy poszczególnymi kategoriami nie są wystarczająco ostre i powinny służyć raczej orientacyjnym a nie kategoriowym punktom odniesienia dla dokonywanych analiz. Nie stanowiło to jednak jakichkolwiek ograniczeń dla naszych badań, których celem było nie tyle zmierzenie siły natężenia badanego zjawiska, co raczej rozpoznanie jego obecności, jak i jego ewentualnych źródeł w zakresie wybranego kontekstu badań.

Analiza indywidualnych wyników zawartych w tabeli nr 1 pozwala zauważyć, że najliczniejszą grupę wśród respondentów stanowią osoby doświadczające wysokiego poziomu lęku przed pisaniem (ogólny wynik w granicach 110-81 punktów) na zajęciach języka francuskiego – jest to prawie po-

At the beginning it should be noted that in our opinion the boundaries between each category are not sharp enough and should serve as indicative rather than categorical reference points for the performed analyses. This did not constitute any limitations for our research, the purpose of which was not so much to measure the strength of the intensity of the researched phenomenon, but rather to recognize its presence, as well as its possible sources in the selected context of research.

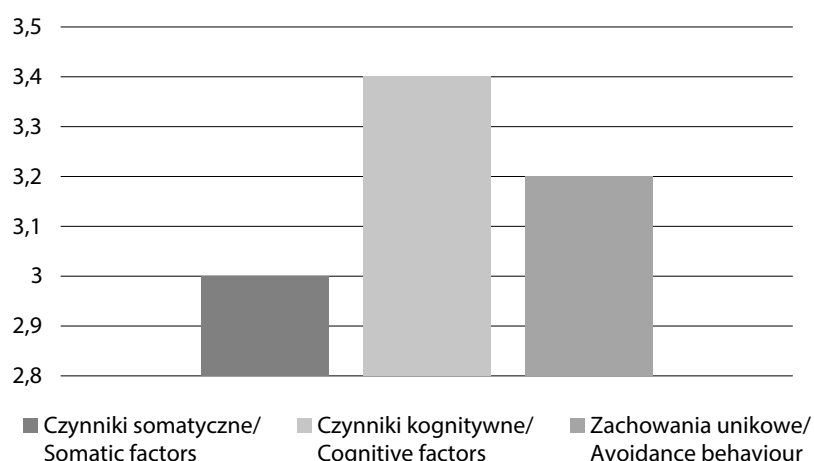
The analysis of individual results contained in Table 1 has revealed the fact that the most numerous group among the respondents are people experiencing a high level of writing fear (overall score within 110-81 points) on French language classes - it is almost half of the surveyed group (20

łowa ankietowanej grupy (20 osób). Wziąwszy pod uwagę ogólną sumę punktów w kwestionariuszu na szczególną uwagę zasługują co najmniej dwa wyniki osób zakwalifikowanych do tej grupy: u studentów, którzy uzyskali 106 (S1) oraz 103 (S2) punkty obawy towarzyszące pisaniu mogą być naprawdę wysokie. Jeśli chodzi o średni poziom lęku przed pisanem (ogólny wynik w granicach 80-52 punktów), to w tej grupie znalazły się wyniki 36% ankietowanych (15 osób). Jedynie 16% ankietowanych (7 osób) uzyskało wyniki pozwalające na zakwalifikowanie ich do grupy osób doświadczających niskiego poziomu lęku (łączna suma punktów w granicach 51-22 punkty). Mimo wszystko nie oznacza to, że pisanie w języku francuskim dla członków tej ostatniej grupy stanowi sytuację bezstresową, czego zresztą dowodzi przegląd ich indywidualnych wyników. Można powiedzieć, że jedynie w przypadku trzech osób (ankietowani z najniższymi wynikami oznaczeni odpowiednio jako S40, S41 oraz S42) rozmiar badanego zjawiska jest naprawdę niewielki.

Jeśli chodzi o rolę poszczególnych komponentów kształtujących lęk przed pisanem, to udzielone przez respondentów odpowiedzi wskazały w ich przypadku na dominację czynników natury kognitywnej (średni wynik odpowiedzi udzielonych przez wszystkich studentów 3,4). Przykładowe stwierdzenia, którym studenci przyznawali największą ilość punktów w zakresie omawianej subkategorii to: „*Stresuję się tym, że moje wypracowanie napisane po francusku mogłoby zostać wybrane do omówienia na forum całej grupy.*” bądź „*Obawiam się, że inni wyśmialiby moje wypracowanie napisane po francusku, gdyby je przeczytali.*”

people). Taking into consideration the total sum of points in the questionnaire, special attention ought to be paid at least to two results of people qualified for this group: in case of students who obtained 106 (S1) and 103 (S2) anxiety points associated with writing can be really high. With regards to the average level of anxiety of writing (overall score within 80-52 points), this group contains the results of 36% of respondents (15 people). Only 16% of respondents (7 people) obtained results allowing them to be qualified to the group of people experiencing low level of anxiety (total score within the range of 51-22 points). Notwithstanding the above, this does not mean that writing in French for the members of the last group is a stressless situation, what can be evidenced by the review of their individual results. It can be said that only in case of three people (respondents with the lowest results marked as S40, S41 and S42, respectively) the size of the researched phenomenon is really insignificant.

Regarding the role of individual components forming the anxiety of writing, the answers given by the respondents pointed to the dominance of cognitive factors in their case (the average result of the answers given by all students - 3,4). Some examples of statements that students gave the largest number of points to in the discussed subcategory include: “*I am worried that my essay written in French could be selected for discussion in front of the whole group.*” or “*I am afraid that others would laugh at my essay written in French if they read it.*”

Rycina 1. Średnie wyniki grupy w zakresie poszczególnych komponentów lęku przed pisanem.
Figure 1. Average group results in terms of individual components of anxiety of writing.

Analiza danych zilustrowanych na wykresie nr 1 pozwala zauważyć, że kolejne miejsce wśród komponentów lęku przed pisanem zajmują zachowania unikowe (średnia 3,2). W tej grupie odpowiedzi szczególnie wysokie noty studenci przyznawali takim stwierdzeniom jak: „*Gdybym miał/a wybór, ni-*

The analysis of data illustrated in Figure 1 shows that the subsequent place among the components of anxiety of writing is occupied by avoidance behaviours (average 3,2). In this group of answers, students gave particularly high marks to statements such as: “*If I had a choice, I would never write essays*

gdy nie pisałbym/łabym wypracowań po francusku." lub *„Gdy mam zadane do napisania wypracowanie po francusku, staram się znaleźć wymówkę, aby go nie pisać.”*

Jeśli chodzi o czynniki somatyczne kształtujące zachowania lękowe, to twierdzenia, które ich dotyczyły były szacowane przez studentów średnio na 3 punkty. Ankietowani oceniali tutaj szczególnie wysoko następujące odpowiedzi: *„Często odczuwam panikę, gdy piszę wypracowania po francusku pod presją czasu.”* oraz *„Często czuję się cały/a spięty/a, kiedy piszę wypracowania po francusku.”*

Analiza dotychczas omówionych wyników pozwala na dokonanie trzech zasadniczych refleksji:

- a) po pierwsze, pomimo różnic w udzielanych odpowiedziach i niejednorodnych wyników końcowych, można powiedzieć, że dla ankietowanych studentów *lęk* przed pisanem w języku francuskim nie jest obcym uczuciem;
- b) po drugie, niewielkie różnice pomiędzy średnimi przypisanymi poszczególnym komponentom lęku przed pisanem pozwalają stwierdzić, że ich udział w kształtowaniu się interesującego nas zjawiska jest w miarę równy, choć można zauważyć niewielką przewagę czynników natury kognitywnej;
- c) i wreszcie, czynniki somatyczne, pełniące dominującą rolę w zachowaniach lękowych towarzyszących komunikacji ustnej (por. Horwitz, Horwitz i Cope 1986), w przypadku wypowiedzi pisemnych nie odgrywają *tak istotnego znaczenia*. Przyczyny tego zjawiska mogą być związane bezpośrednio ze specyfiką samego procesu pisania, który mimo wszystko daje uczącym się większą swobodę czasową na przygotowanie i/lub udzielenie odpowiedzi niż ma to miejsce w przypadku wypowiedzi ustnej.

Oprócz danych pozyskanych na podstawie kwestionariusza SWLAI na analizowany korpus badawczy składały się odpowiedzi udzielone przez studentów na pytania dodatkowe, związane tematycznie z proponowaną problematyką badawczą.

Odpowiedzi na pierwsze i drugie pytanie pozwoliły poznać opinię ankietowanej grupy badawczej na temat samego procesu pisania, a w szczególności pisania w języku francuskim.

Można powiedzieć, że pozyskane dane świadczą o dosyć sceptycznym nastawieniu wobec omawianych zagadnień i większość studentów otwarcie deklaruje swoją niechęć wobec pisania: taką postawę reprezentuje ponad połowa respondentów (22 osoby).

Jak pokazują dane przedstawione na wykresie nr 2, negatywna postawa wobec wypowiedzi pisemnych nabiera jeszcze większej siły w przypadku konieczności ich przygotowania w języku francuskim. W tym wypadku niechęć wobec pisania podziela prawie 70% członków grupy (29 osób).

in French.” or *“When I have got to write an essay in French, I try to find an excuse not to write it.”*

When it comes to somatic factors forming the anxiety behaviour, the statements that concern them were assessed by students at an average of 3 points. Respondents rated the following responses particularly highly: *“I often feel panic when I write essays in French under pressure of time.”* and *“I often feel all tense when I write essays in French.”*

Analysis of the results discussed so far allows for three basic reflections:

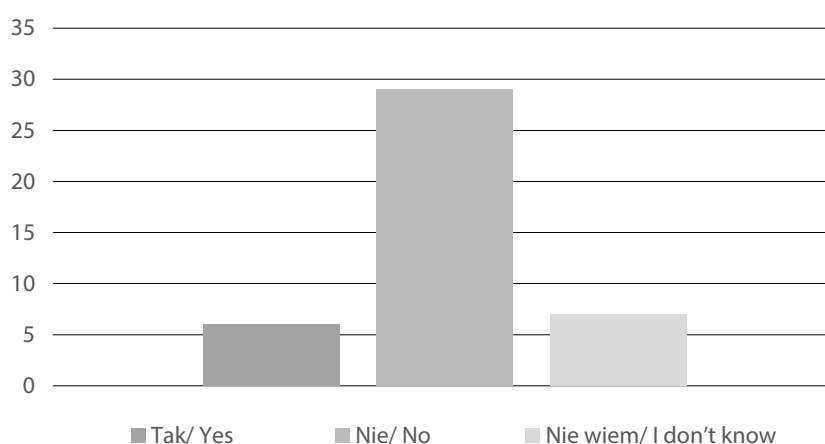
- a) first of all, despite the differences in the given answers and the heterogeneous final results, it can be said that in case of the surveyed students, the anxiety of writing in French is a familiar feeling;
- b) secondly, minor differences between the averages assigned to individual components of anxiety of writing allow to conclude that their participation in the development of the phenomenon that we are interested in is fairly equal, although a slight dominance of cognitive factors can be noticed;
- c) finally, somatic factors which play a dominant role in anxiety behaviours accompanying oral communication (compare Horwitz, Horwitz and Cope 1986), in case of written statements do not play such a significant role. The reasons for this phenomenon may be directly related to the specificity of the writing process itself, which after all gives learners greater time liberty to prepare and /or give an answer than it is in the case of oral statements.

In addition to the data obtained on the basis of the SWLAI questionnaire, the analysed research material consisted of answers provided by students to additional questions, thematically related to the proposed research issues.

Answers to the first and second question allowed to learn the opinion of the surveyed research group about the topic of the writing process itself, and in particular writing in French.

It can be said that the data obtained have revealed a rather sceptical attitude towards the discussed issues and most students openly declare their disinclination to write: this attitude is represented by more than half of the respondents (22 people).

As the data presented in Chart 2. show, a negative attitude towards written statements gains in strength if they need to be prepared in French. In this case, almost 70% of the group's members shared their disinclination to writing (29 people).

Rycina 2. Repartycja odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytanie: *Czy lubi Pan/Pani pisać wypracowania w języku francuskim?*

Figure 2. Distribution of answers given by respondents to the question: *Do you like to write essays in French?*

Poproszeni o uzasadnienie swoich opinii w przypadku drugiego pytania, ankietowani studenci w większości wskazywali na mniejszą, ich zdaniem, przydatność tej sprawności w porównaniu z komunikacją ustną, duży stopień trudności w wyrażaniu własnych myśli w formie pisemnej w języku docelowym oraz ograniczoną znajomość zasad kompozycji tekstu w języku francuskim.

Analiza odpowiedzi na kolejne pytanie pokazała, że ankietowani studenci nie tylko nie przywiązują większej wagi do wypowiedzi pisemnych w języku francuskim, ale również niezbyt wysoko oceniają swoje kompetencje w tym zakresie. Poproszeni o ewaluację własnych umiejętności pisanie w języku francuskim, respondenci średnio wskazywali na ocenę dostateczną. Co interesujące, zestawienie pozyskanych ocen z wynikami kwestionariusza *SWLAI* pozwoliło zaobserwować w większości przypadków związek odwrotnie proporcjonalny pomiędzy sumą uzyskanych punktów a dokonaną przez studentów samooceną. Jak pokazuje zbiorcze zestawienie danych w tabeli nr 2, im niższa była samoocena danego studenta, tym zazwyczaj wyższy był wynik ogólny *SWLAI* i tym samym, silniejsze poczucie lęku przed pisanem.

W kolejnym pytaniu, ankietowani studenci kontynuowali swoją samoocenę, tym razem koncentrując się na subiektywnej ocenie odczuwanego lęku przed pisanem. Ankietowanych poproszono o posłużenie się 5-stopniową skalą, gdzie 1 było równoważne ze stwierdzeniem braku poczucia lęku w wypowiedziach pisemnych w języku francuskim, natomiast 5 oznaczało wysoki poziom analizowanego zjawiska. I w tym wypadku uzyskane odpowiedzi porównano z wcześniej pozyskanymi wynikami na podstawie kwestionariusza *SWLAI*. Aby ułatwić analizę interesujących nas danych tym razem indywidualne wyniki studentów zostały przez nas przedstawione nie w postaci sumy uzyskanych punktów, a w postaci średnich, które obliczono na podstawie ocen przypisanych przez respondentów poszczególnym twierdzeniom kwestionariusza.

When asked to explain their opinions in case of the second question, the surveyed students mostly pointed, in their opinion, to the lower usefulness of this skill in comparison to oral communication, a high level of difficulty in expressing their own thoughts in a written form in the target language and the limited knowledge of the composition's rules of the text in the French language.

The analysis of answers to the next question reveals that the surveyed students not only do not pay much attention to written statements in French, but also that they do not very highly assess their competence in this area. When asked to estimate their own writing skills in French, respondents chose average satisfactory level (3,0). Interestingly, the comparison of obtained grades with the results of the *SWLAI* questionnaire allowed to observe, in most cases, the inversely proportional relationship between the sum of obtained points and the self-assessment made by students. As the summary data in Table 2 shows, the lower the given student's self-assessment was, the higher the general *SWLAI* score usually was, thus the stronger the feeling of anxiety of writing.

In the subsequent question the surveyed students continued their self-assessment, this time focusing on the subjective assessment of experienced by them anxiety of writing. Respondents were asked to use a 5-point scale, where 1 was equivalent to statement of lack of experienced anxiety in written statements in French and, in turn, 5 signifying a high level of the analysed phenomenon. In this case, the obtained answers were compared with the previously obtained results based on the *SWLAI* questionnaire. To simplify the analysis of the data, this time the individual students' results were presented by us not in the form of the sum of obtained points, but in the form of averages, which were calculated based on the marks assigned by the respondents to particular statements of the questionnaire.

Tabela 2. Zestawienie wyników kwestionariusza SWLAI oraz dokonanej przez respondentów samooceny sprawności pisania w języku francuskim**Table 2.** Comparison of results of the SWLAI questionnaire and the respondents' self-assessment of writing skills in French language

Wysoki poziom lęku / samoocena sprawności pisania/ High level of anxiety /self-assessment of writing skills		Średni poziom lęku / samoocena sprawności pisania/ Medium level of anxiety /self-assessment of writing skills		Niski poziom lęku / samoocena sprawności pisania/ Low level of anxiety /self-assessment of writing skills	
S1	106 / 2	S21	3,59 / 3	S36	2,27 / 3,5
S2	103 / 2	S22	3,59 / 3	S37	2,23 / 3
S3	98 / 3	S23	3,5 / 2	S38	1,86 / 3,5
S4	98 / 2	S24	3,41 / 3	S39	1,77 / 4
S5	96 / 2	S25	3,09 / 3,5	S40	1,45 / 3,5
S6	95 / 2	S26	3,09 / 3	S41	1,41 / 3
S7	93 / 3	S27	2,95 / 3,5	S42	1,32 / 4
S8	91 / 3	S28	2,95 / 3		
S9	91 / 3	S29	2,91 / 2		
S10	89 / 2	S30	2,77 / 3,5		
S11	89 / 3	S31	2,73 / 3		
S12	88 / 3	S32	2,63 / 3,5		
S13	86 / 3	S33	2,63 / 3,5		
S14	86 / 3	S34	2,45 / 3		
S15	85 / 3	S35	2,41 / 3,5		
S16	83 / 3				
S17	83 / 2				
S18	82 / 3,5				
S19	82 / 3				
S20	81 / 3,5				

Tabela 3. Zestawienie wyników kwestionariusza SWLAI oraz dokonanej przez respondentów samooceny poczucia lęku przed pisaniem w języku francuskim**Table 3.** Comparison of results of the SWLAI questionnaire and the respondents' self-assessment of a sense of anxiety of writing in French language

Wysoki poziom lęku / samoocena poczucia lęku przed pisaniem/ High level of anxiety /self-assessment of a sense of anxiety of writing		Średni poziom lęku / samoocena poczucia lęku przed pisaniem/ Medium level of anxiety /self-assessment of a sense of anxiety of writing		Niski poziom lęku / samoocena poczucia lęku przed pisaniem/ Low level of anxiety /self-assessment of a sense of anxiety of writing	
S1	4,82 / 5	S21	79 / 3	S36	50 / 3,5
S2	4,68 / 5	S22	79 / 3	S37	49 / 3
S3	4,45 / 4	S23	77 / 2	S38	41 / 3,5
S4	4,45 / 4	S24	75 / 3	S39	39 / 4
S5	4,36 / 4	S25	68 / 3,5	S40	32 / 3,5
S6	4,32 / 5	S26	68 / 3	S41	31 / 3
S7	4,22 / 4	S27	65 / 3,5	S42	29 / 4
S8	4,14 / 4	S28	65 / 3		
S9	4,14 / 4	S29	64 / 2		
S10	4,04 / 4	S30	61 / 3,5		
S11	4,04 / 4	S31	60 / 3		
S12	4,0 / 4	S32	58 / 3,5		
S13	3,9 / 4	S33	58 / 3,5		
S14	3,9 / 3	S34	54 / 3		
S15	3,86 / 4	S35	53 / 3,5		
S16	3,73 / 3				
S17	3,73 / 3				
S18	3,7 / 4				
S19	3,7 / 3				
S20	3,68 / 4				

Analiza danych przedstawionych w tabeli nr 3 pozwala zaobserwować, że w większości wypadków istnieje zbieżność pomiędzy wynikami kwestionariusza *SWLAI* a oceną poziomu poczucia lęku przed pisanem dokonaną przez respondentów. To może świadczyć między innymi o dużej samoświadomości badanych osób.

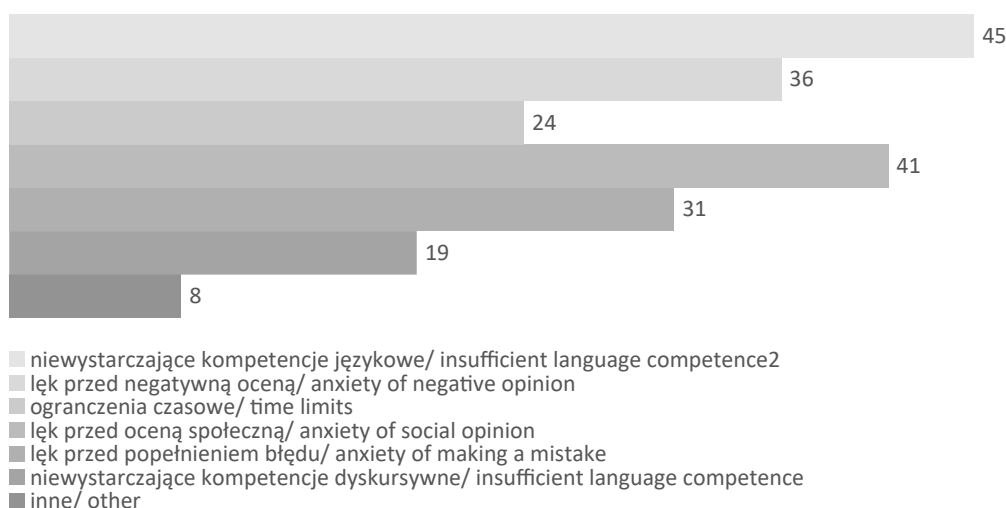
Dwa ostatnie pytania były skierowane do osób, które we wcześniejszym pytaniu oświadczyły, że proces pisanie w języku francuskim budzi w nich poczucie mniejszej lub większej obawy i wybrały opcję odpowiedzi inną niż 1.

W pierwszej kolejności, studenci zostali poproszeni o wskazanie głównych źródeł omawianego zjawiska. W celu usystematyzowania wniosków, pozyskany materiał badawczy podzielono na dominujące kategorie tematyczne¹ zaprezentowane na wykresie nr 3.

The analysis of data presented in Table 3 shows that in most cases a similarity occurs between the results of the *SWLAI* questionnaire and the assessment of the level of a sense of anxiety of writing made by respondents. This may indicate substantial self-awareness of the respondents.

The last two questions were addressed to people, who in the previous question had stated that the process of writing in French language arose a sense of greater or smaller anxiety and they chose an option different than 1.

First, students were asked to point to the main sources of the discussed phenomenon. In order to systematize the conclusions, the obtained research material was divided into dominant thematic¹ categories presented in Figure 3.

Rycina 3. Główne źródła lęku przed pisanem w języku obcym
Figure 3. Main sources of foreign language writing anxiety

Jako źródła poczucia lęku przed pisanem studenci wymieniali przede wszystkim problemy dotyczące niewystarczających kompetencji językowych (45%). W obrębie tej kategorii wymieniane były przede wszystkim trudności gramatyczne oraz leksykalne – w tym ostatnim przypadku, studenci wskazywali na ograniczony zasób słownictwa, jak i problem interferencji z języka angielskiego, szczególnie w przypadku tzw. *fałszywych przyjaciół*.

Niemalą grupą studentów wymieniała lęk przed oceną społeczną (nauczycielem, kolegami z grupy itp.) oraz lęk przed negatywną oceną (odpowiednio było to 41% oraz 36%) jako główne przyczyny odczuwanego lęku przed pisanem. Obecność tych czynników w kontekście zinstytucjonalizowanych form nauki języka nie jest szczególnie zaskakująca:

As the sources of the feeling of anxiety of writing, the students listed, above all, problems concerns insufficient language competence (45%). Within this category, grammar and lexical difficulties were mentioned above all – in the last case, students pointed to the limited vocabulary range as well as the problem of interference from English language, especially in case of the so-called false friends.

A considerable group of students mentioned fear of social opinion (teacher, classmates, etc., collected 41%) and fear of negative opinion (36%) as the main reasons for the experienced anxiety of writing. The presence of these factors in the context of institutionalized forms of language learning is not particularly surprising: the awareness of the role of assessment or opinion as well as the evaluation

¹ Możliwość pojawienia się więcej niż jednej kategorii tematycznej w ramach udzielanych przez respondentów odpowiedzi spowodowała, że suma podanych wyników procentowych nie jest równa 100.

¹ Possibility of occurrence of more than one thematic category among the answers granted by the respondents caused that the total of submitted percentage results is not equal to 100.

sama świadomość roli oceny, jak i procesu ewaluacji jako takiego w systemie kształcenia mogą wywoływać u niektórych osób różnego rodzaju obawy oraz stany napięcia, które przenoszą się także na proces nauki języka obcego. Niemalą rolę może tutaj także odgrywać niechęć do poddawania się krytyce w obecności innych członków grupy, która może się szczególnie zaznaczać wśród dorosłych uczących się.

Zastanawiając się nad przyczynami lęku przed pisaniem, studenci wskazywali także na problem lęku przed popełnieniem błędu. 13 osób (31%) zadeklarowało, że to właśnie obawa czy wręcz strach przed niepoprawnym sformułowaniem komunikatu w języku francuskim paraliżuje ich na tyle w trakcie tworzenia pracy pisemnej, że wpływa to na ich postawę wobec samego procesu pisania w języku docelowym. Ponadto, 10 osób oświadczyło, że odczuwa presję związaną z koniecznością umiejętnego gospodarowania limitem czasu, wyznaczonym na przygotowanie wypowiedzi pisemnej a 8 osób zwróciło uwagę na niewystarczające kompetencje dyskursywne, dotyczące między innymi słabej znajomości wzorców różnych typów dyskursu w języku docelowym oraz kłopotów z budowaniem logicznie spójnych wypowiedzi.

Przedmiotem zainteresowania ostatniego pytania były ewentualne techniki, jakie stosują ankietowani w celu radzenia sobie z poczuciem lęku przed pisaniem. Analiza odpowiedzi pozwoliła zaobserwować dwie odmienne postawy reprezentowane przez ankietowanych studentów:

- a) z jednej strony, niektóre osoby otwarcie przyznają, że nie radzą sobie z omawianym zjawiskiem i często nie robią nic, co mogłoby im pomóc, aby zredukować jego negatywne konsekwencje (np. *„Staram się po prostu o tym nie myśleć, choć trudno jest mi to ukryć i zapanaować nad reakcjami mojego organizmu.”*);
- b) z drugiej strony, część ankietowanych deklaruje wykorzystywanie różnego rodzaju strategii, w tym szczególnie strategii afektywnych (np. *„Jak tylko czuję, że ściska mnie strach, to mówię sobie, że wszystko będzie ok i wracam do pisania, jak już wszystko minie.”*).

Należy dodać, że ta druga z wymienionych opcji była częściej spotykana w zebranych korpusie badawczym i pojawiła się w 60% udzielonych przez studentów odpowiedzi.

Wnioski

Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają na dokonanie kilku refleksji. Przede wszystkim, można powiedzieć, że lęk przed pisaniem nie jest rzadko spotykanym zjawiskiem w nauce drugiego języka obcego, nawet wśród studentów neofilologii. Czynniki warunkującymi w głównej mierze jego występowanie okazały się przede wszystkim czynniki natury kognitywnej (np. niewystarczająca znajomość reguł językowych, nadmierne zamartwianie się oce-

process as such in the education system can cause in some people various types of anxieties and states of tension, which also take over the process of learning a foreign language. A significant role can be played here by the disinclination to being criticized in the presence of other members of the group, which may be particularly noticeable among adult learners.

While contemplating the reasons for the appearing anxiety of writing, students also pointed to the problem of anxiety of making a mistake. 13 People (31%) declared that it is the fear or even worry of incorrect wording in French that paralyzes them so much when they form a written essay that it affects their attitude towards the writing process in the target language itself. Moreover, 10 people stated that they feel pressure connected with the necessity to skilfully manage the time limit, which is established for the preparation of a written statement, and 8 people pointed to insufficient discursive competence, concerning, among others, poor knowledge of patterns of different types of discourse in the target language and problems with building logically compact statements.

The subject of interest of the last question were the possible techniques that respondents use in order to deal with a sense of anxiety of writing. Analysis of the responses showed two different attitudes represented by the surveyed students:

- a) on the one hand, some people openly admit that they are not dealing with this phenomenon and often do nothing that could help them to reduce its negative consequences (e.g. *“I just try not to think about it, though it is difficult to hide it and control my body reactions.”*);
- b) on the other hand, some respondents declare using various types of strategies, including especially affective strategies (e.g. *“As soon as I feel that fear catching me up, I tell myself that everything will be ok and I return to writing once that feeling is gone”*).

It should be added that the second one of the mentioned options was more common in the collected research material and appeared in 60% of answers given by students.

Conclusions

The results of conducted research allow to make some reflections. First of all, it can be said that anxiety of writing is not a rare phenomenon in learning the second foreign language, even among the students of neophilology. The factors determining its occurrence mainly turned out to be factors of cognitive nature (e.g. insufficient knowledge of language rules, excessive worry about the opinion on one's work of other participants of

ną swojej pracy przez innych uczestników procesu glottodydaktycznego itp.) oraz zachowania unikowe (miedzy innymi odraczanie czynności pisania).

Analiza pozyskanego materiału badawczego ujawniła ponadto, że sam proces pisania w języku obcym nie stanowi dla respondentów atrakcyjnej czynności. To z kolei może się przyczyniać do wzrostu odczuwanej przez nich niechęci wobec wypowiedzi pisemnych i tym samym sprzyjać powstawaniu napięć i stanów lękowych towarzyszących ich realizacji. W konsekwencji, rolą nauczyciela wydaje się być opracowanie i wybór takich zadań językowych, które pozwalałyby uczącym się nie tylko na doskonalenie umiejętności językowo-dyskursywnych, ale umożliwiłyby im również większe zaangażowanie w proces pisania i stworzyłyby im tym samym okazję do zmiany nastawienia wobec tego procesu. Ponadto, ze względu na dosyć duże oddziaływanie lęku przed negatywną oceną oraz lęku przed oceną społeczną, kluczową rolę w planowaniu zajęć językowych powinna odgrywać dbałość o zapewnienie atmosfery sprzyjającej poczuciu bezpieczeństwa oraz wzajemnego zaufania. Zagwarantowanie takich warunków mogłoby zdecydowanie ułatwić uczącym się radzenie sobie z negatywnymi konsekwencjami odczuwanego lęku, bez względu na to, jakiej sprawności językowej by dotyczył.

Załącznik nr 1

Polskojęzyczna wersja twierdzeń zaczerpniętych z kwestionariusza *Second Language Writing Anxiety Inventory (SLWAI)*, autorstwa Cheng'a (2004):

1. W ogóle się nie denerwuję, gdy piszę wypracowania po francusku.
2. Serce mi łomocze, gdy piszę wypracowania po francusku pod presją czasu.
3. Martwię się i czuję się niepewnie, gdy wiem, że pisane przeze mnie po francusku wypracowania będzie oceniane.
4. Często notuję swoje myśli w języku francuskim.
5. Zazwyczaj staram się unikać pisania wypracowań w języku francuskim.
6. Często czuję się cały/a spięty/a, kiedy piszę wypracowania po francusku.
7. Nie martwię się, że moje wypracowania pisane po francusku są gorsze od wypracowań innych osób.
8. Trzęsę się ze strachu lub pocę, gdy piszę wypracowania po francusku pod presją czasu.
9. Gdy wiem, że moje wypracowanie pisane po francusku ma być ocenione, martwię się, że otrzymam słabą ocenę.
10. Moje myśli stają się chaotyczne, kiedy piszę wypracowania po francusku pod presją czasu.
11. Staram się unikać sytuacji, w których muszę pisać wypracowania po francusku.
12. Gdybym miał/a wybór, nigdy nie pisałbym/labym wypracowań po francusku.

the didactic process, etc.) and avoidance behaviours (among other postponing writing).

The analysis of the obtained research material also revealed that the process of writing in a foreign language alone is not an attractive activity for respondents. This, in turn, can contribute to an increase in their disinclination towards written statements and thus, favour the formation of tensions and anxiety associated with their realization. Consequently, the role of a teacher seems to be to adapt and select such language tasks that would allow learners not only to improve linguistic-discursive skills, but would also allow them to be more involved in the writing process and thus, it would give them the opportunity to change their attitude towards this process. Furthermore, because of quite substantial influence of anxiety of negative opinion and anxiety of social opinion, a key role in planning language classes should be played by care for providing an atmosphere conducive to a sense of security and mutual trust. Guaranteeing such conditions would definitely help learners to deal with the negative consequences of experienced anxiety, no matter what language skills it would apply to.

Attachment 1

The Polish version of the statements taken from the *Second Language Writing Anxiety Inventory (SLWAI)* questionnaire, by Cheng (2004):

1. I don't get nervous at all when I write essays in French.
2. My heart is pounding when I write essays in French under time pressure.
3. I am worried and insecure when I know that essays written in French will be graded.
4. I often write down my thoughts in French.
5. I usually try to avoid writing essays in French.
6. I often feel tense when I write essays in French.
7. I'm not worried that my essays written in French are worse than essays written by other people.
8. I am trembling with fear or sweating when I write essays in French under time pressure.
9. When I know that my essay written in French is to be graded, I am worried that I will get a bad mark.
10. My thoughts become chaotic when I write essays in French under time pressure.
11. I try to avoid situations where I have to write essays in French.
12. If I had a choice, I would never write essays in French.
13. I often feel panic when I write essays in French under time pressure.
14. I'm afraid that others would laugh at my essay written in French if they read it.

13. Często odczuwam panikę, gdy piszę wypracowania po francusku pod presją czasu.
14. Obawiam się, że inni wyśmialiby moje wypracowanie napisane po francusku, gdyby je przeczytali.
15. Czuję się przerażony, kiedy mam niespodziewanie napisać wypracowanie po francusku. Gdy mam zadane do napisania wypracowanie po francusku, staram się znaleźć wymówkę, aby go nie pisać.
16. W ogóle mnie nie martwi opinia innych osób na temat moich prac pisanych po francusku.
17. Przeważnie szukam możliwości pisania wypracowań po francusku poza zajęciami.
18. Często mam pustkę w głowie, gdy zaczynam pisać wypracowanie po francusku.
19. Stresuję się tym, że moje wypracowanie napisane po francusku mogłoby zostać wybrane do omówienia na forum całej grupy.
20. W ogóle nie przejmuję się tym, że moje wypracowanie po francusku mogłoby zostać nisko ocenione.
21. Kiedy to tylko możliwe, pisząc wypracowania staram się używać języka francuskiego.

15. I am frightened when unexpectedly I have to write an essay in French.
16. When my homework is to write an essay in French, I try to find an excuse in order not to write it.
17. I am not worried at all about the opinions of other people about my work written in French.
18. I usually look for opportunities to write essays in French outside of class.
19. I often have an absence in the head when I start writing an essay in French.
20. I am stressed that my essay written in French could be selected for discussion in front of the whole group.
21. I don't care at all that my essay in French could be rated low.
22. Whenever possible, I try to use French when writing essays.

Załącznik nr 2

Dodatkowe pytania dołączone do ankiety nt. lęku przed pisanie

1. Czy lubi Pan/Pani pisać? Proszę krótko uzasadnić swoją wypowiedź.
2. Czy lubi Pan/Pani pisać wypracowania w języku francuskim? Proszę krótko uzasadnić swoją wypowiedź.
3. Odwołując się do tradycyjnie przyjętej skali ocen, gdzie 1 oznacza ocenę niedostateczną a 5 oznacza ocenę bardzo dobrą, jak ocenia Pan/Pani swoje umiejętności pisania w języku francuskim?
4. W skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza „wcale się nie boję pisania wypracowań w j. francuskim” a 5 – „bardzo się boję pisania wypracowań w j. francuskim”, jak ocenia Pan/Pani odczuwany przez siebie lęk przed pisanie wypracowań w języku francuskim?
5. Co uznaje Pan/Pani za główne źródła odczuwanego przez siebie lęku przed pisanie wypracowań w języku francuskim?
6. W jaki sposób stara się Pan/Pani sobie poradzić z odczuwanym lękiem przed pisanie wypracowań w języku francuskim?

Attachment 2

Additional questions attached to the survey about the anxiety of writing

1. Do you like to write? Please explain your statement briefly.
2. Do you like to write essays in French? Please explain your statement briefly.
3. Referring to the traditionally accepted scale of grades, where 1 means unsatisfactory grade and 5 means very good grade, how do you assess your writing skills in French?
4. On a scale of 1 to 5, where 1 means “I am not afraid at all of writing essays in French” and 5 - “I am very afraid of writing essays in French”, how do you assess your anxiety of writing essays in French?
5. What do you consider to be the main sources of your anxiety of writing essays in French?
6. How do you try to deal with the experienced anxiety of writing essays in French?

Literatura/ References:

1. Aslim-Yetis, V. (2017). Sources of Writing Anxiety: A study on French Language Teaching Students. *International Education Studies*, 10(6), 72-86.
2. Arnold, J. (2006). Comment les facteurs affectifs influencent-ils l'apprentissage d'une langue étrangère? *Revue de didactologie des langues-cultures et de lexiculurologie*, 144, 407-425.
3. Cheng, Y.S. (2004). A measure of second language writing anxiety: Scale development and preliminary validation. *Journal of Second Language Writing*, 13(4), 313-335.

4. Cheng, Y.S. (2002). Factors Associated with Foreign Language Writing Anxiety. *Foreign Language Annals*, 35(5), 647-656.
5. Cheng, Y.S., Horwitz E. K., Schallert, D. L. (1999). Language Anxiety: Differentiating Writing and Speaking Components. *Language Learning*, 49(3), 417-446.
6. Horwitz, E. K., Horwitz, M. B., Cope, J. (1986). Foreign language classroom anxiety. *The Modern Language Journal*, 70 (2), 125-132.
7. Leki, I. (1999). Techniques for reducing second language writing anxiety. W: D.J. Young (red.), *Affect in foreign language and second language learning: A practical guide to creating a low-anxiety classroom atmosphere* (64-88). Boston: McGraw-Hill.
8. Madigan, R., Linton, P., Jonhson, S. (1996). The paradox of writing apprehension. W: L. W. Gregg, E. R. Sternberg (red.), *Cognitive processes in writing* (295-307). Hillsdale: Lawrence Erlbaum.
9. Piechurska-Kuciel, E. (2011). Trudności w rozwijaniu sprawności interakcyjnych – rola lęku językowego. W: H. Komorowska (red.), *Nauka języka obcego w perspektywie ucznia* (239-258). Warszawa: Oficyna Wydawnicza Łośgraf.
10. Saito, Y., Garza, T. J., Horwitz, E. K. (1999). Foreign language reading anxiety. *Modern Language Journal*, 83(2), 202-218.
11. Sellers, V. (2000). Anxiety and reading comprehension in Spanish as a foreign language. *Foreign Language Annals*, 33(5), 512-520.
12. Studenska, A. (2005). *Strategie uczenia się, a opanowanie języka niemacierzystego*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
13. Vogely, A. J. (1998). Listening comprehension anxiety: Students’ reported sources and solutions. *Foreign Language Annals*, 31, 67-80.
14. Wysocka, M. (1989). *Rozwój umiejętności mówienia i pisanie w języku angielskim*. Katowice: Uniwersytet Śląski.
15. Young, D. J. (1991). Creating a Low-Anxiety Classroom Environment: What Does Language Anxiety Research Suggest? *The Modern Language Journal*, 75(4), 426-439.